

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Iñaki Solaguren Basabe

*Gernika-Lumo,
Bizkaia
(1930-2015)*

Aurkibidea

Biografia

Gernikako [juntetxe](#) eta arbola ondoan jaio zen bere aita bertako kontserjea izan baitzen bonbardaketara arte; hori dela-eta, bertako etxean bizi ziren. Aita zornotzarra zuen eta lanpostua kendu zioten bonbardaketa ostean eta zortzi hilabetez preso hartu zuten; ama, ostera gernikarra izan zuen. Bost neba-arrebatatik gazteena da Iñaki. Umetan, [Pasealeku](#)ko eskolan ibili zen eta [Andra Maria](#) zein [Santa Klara](#) elizetan monagilo lanetan aritzen zen. Bareñorenean kontabilitatea ikasi ondoren, [Talleres Gernika](#)n hasi zen lanean 15 urterekin erretiratu arte. Beraien etxea ez zuten ikutu ere egin bonbardaketan eta etxeokak juntetxe azpiko babeslekuan ezkutatu ziren. Beranduago [Erdikokale](#)ra joan ziren bizitzera. Bere emazte [Rosarito Gabiola](#)rekin batera egin genion elkarriketa.

Zintak

GER-075

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-06-07
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea

GER-076

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-06-07
- **Iraupena:** 27 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Aita juntetxeko atezaina

- **Erref:** GER-075/005
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:07:01. **Bukatu:** 00:09:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>1930. urtean jaio zen Gernikako arbola ondoan. Bere aita juntetxeko atezaina zen eta komentu ondoan bizi ziren. Bonbardaketa ostean, postua kendu zioten. Gernikako arbolako orriak prestatzen zituen saltzeko. Aita atxilotu egin zuten eta 8 hilabetez izan zuten preso. Aita lan barik gelditu zenean, etxezoek beharrean hasi behar izan zuten: josten, alpargatak egiten... Gernikan lantegi eta lanpostu asko egon ziren eta horrek asko lagundu zuen.</p>

Transkripzioa

- Iñaki Solaguren Basabe.
- Eta noz jaixo ziñen?
- Treinta de julio, mil novecientos treinta.
- Nun jaixo ziñen?
- Gerniken, Gernikeko arbolan azpixon, Santa Klaran. Han nire aitte zan konserjie "casa de juntas"koa, ta han bizi giñen gu, han etxien, dau konbentuen ondoan, arbolan aurrien ta han jaio nitzen ni.
- Hori etxie hondiño badau?
- Dau apurtxu bet modifiketa, bai badau hondiño.
- Zein da konbentu kanpoan dauena?
- Bai, konbentuen han bat dau ta bestie. Bi dauz bat txikitxue handixau ha handixaua da. Ta nire aitte izen zan konserjie hara bonbardeora arte. Gero bonbardeoa etor zen ta ez daitz zer pase zan ta hauxe bestie ta kendu ein otsoien.
- Ze biher zan konserjie, "casa de juntas"eko konserjie?
- Ba erakutsi "cada de juntas" barruen barrukoa. Ta ha puesto ona izen zan ze ha diputaziñoana izen zan. Ta sueldo ona eukin eban ta gero propiña asko ataten eban. Harek hor orriek eitten biegen, Gernikako arbolako orriek han zepillotxu bategaz "ta-ta-ta-ta" jo ta [...] ein ta harek emoten eban ta propiñek ataten eban. Ta kenduko otsen gero zegaittik? ba batzokire joaten zan egunaro kafe hartzen, ez daitz nik izen bazan afiliadue, politiken ez zan sartu, ta gero kartzelara eroan otsoein zortzi hillebete, ta gu bizi giñen bigarren pisuen ta gero joan giñen boardillera, izteko leku barrixerri, ta han egon giñen.
- Rosarito: Ta ezebez barik.
- Baia etxe barik ez ziñien geratu, tellatu barik.
- Ta gero danak biher ein biher. Ze aitte biher barik, mutille anaixe nagosixe, hamazortzi urtegaz soldadu joan biher zan /bizan/ ta arrebak ba bat josten, bestie egon zan alpargaterixien, fabrikien, Etxien be alpargatak josi ta puntoan ein ta danak.
- Rosarito: Etxe guztixetan. Grazixek fabrikek hamen derrepente arin hasi zirela. Holan hasi giñen danok biherrien, ni ez, baia bueno.
- Zerriñen bille zerratara ta zozpalak eta dana ekarten etxera, danak lagunduten.

2. Konfesatzerakoan eta komulgatzerakoan txantela

- **Erref:** GER-075/008
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:11:41. **Bukatu:** 00:14:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Juntetxe ingurua zelakoa zen azaltzen du. Ortuak eta Montefuerte kondearen etxea baino ez zeuden. Santa Klaran eta Andra Marin monagilo bezala aritu zen gaztetan. Konfesatzen joaten zirenean, txantel bat ematen zieten komulgatu ahal izateko. Komulgatzerakoan ere txantela ematen zieten eta gero abadea etxerik etxe joaten zen txantel bila. Seigarren manamenduak garrantzia asko zuen.

3. Lantegiak eta fraideak eskoletara mutikoen bila

- **Erref:** GER-075/009
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:14:35. **Bukatu:** 00:18:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ekonomia eta industria » Boom industrialak

Laburpena:

Eskolarako liburu bakarra izaten zuten eta bertan izaten zituzten ikasgai guztiak. Pasealekuko eskoletan ibili ostean, Iñaki Bareñorenean hasi zen kontabilitatea ikasten eta 15 urterekin lanean hasi zen "Talleres de Gernika"n. Lanpostu desberdinak izan zituen erretiratu arte bertan ibili baitzen. Lehen lantegietatik eskoletara joaten ziren mutikoen bila lanerako. Fraideak ere horrela ibiltzen ziren. Iñakiren anaia 11 urterekin joan zen fraide.

4. Fraide joaterakoan ahal zena eman behar

- **Erref:** GER-075/010
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:18:07. **Bukatu:** 00:19:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Fraide joaten zirenek zerbait eman behar izaten zuten, zer eman izanez gero. Eskola asko jasotzen zuten fraide joaten zirenek. Iñakiren atzetik ibili ziren, baina. antza, berak ez zuen bokaziorik. Hala ere, monagilo lanetan aritutakoa da.

5. Monagilo beharrak; kategoria ezberdinetako hiletak

- **Erref:** GER-075/011
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:19:04. **Bukatu:** 00:21:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Andra Marin eta Santa Klaran monagilo lanetan ibili zen gaztetan. Monagilo lanak zeintzuk ziren azaltzen du. Kategoria ezberdinetako hiletak egoten ziren, bakoitzaren bizi-mailaren arabera: lehen mailakoek katafalko handiagoa zuten eta abade gehiago zituzten; hirugarren mailakoek abade bakarra izaten zuten. Andariak familiakoak izaten ziren, baina Saraspe aldetik Udaleko langileek eramaten zuten.

6. Kanpai motak

- **Erref:** GER-075/013
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:21:48. **Bukatu:** 00:24:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Umeak hiltzerakoan kutxa zuri batean eramaten zen gorpua. Kanpai mota ezberdinak zeuden. Hil-kanpaiak desberdinak izaten ziren gizonezkoa izan edo emakumezkoa izan hildakoa: gizonak hiru kanpaikada, andrazkoak bi eta umeak "repiketa". Monagiloak zein sakristauak jotzen zituen kanpaiak. Agoniko kanpaiak jotzen ziren, baten bat hiltzear zegoenean. Santa Klaran lan gutxiago egoten zen Andra Marin baino, egunean meza bakarra izaten zuten-eta.

7. Mezako ohiturak eta arauak

- **Erref:** GER-075/014
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:24:47. **Bukatu:** 00:26:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Meza oso-osorik latinez izaten zen sermoia izan ezik. Gaztelania zen nagusi gizartean. Komunioa ere errespetuz hartu behar izaten zen, abade bakarra arduratzen zen horretaz. Komulgatzeko bezperako goizaldeko 12etatik baraurik egon behar izaten zen.

8. Alkate-soinua

- **Erref:** GER-075/016
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:26:49. **Bukatu:** 00:28:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

Jaietan alkatea eta zinegotziak kultur etxetik gora igotzen ziren elizara alkate-soinua jotzen zen bitartean. Elizako lehenengo ilarako jesarlekuan jesartzen ziren, tratu ezberdina ematen zitzaien. Txistulariak musika-bandakoak izaten ziren.

Transkripzioa

- Alkatiek-eta diñot.

- alkatiek bai bai. Orduen jaixetan, joaten ziren kultur etxetik ta alkatie ta kontzejalak-eta danak ta txistularixe aurretik, alkate soñua egoten zan zozter txistuegaz joateko, bai. Ta joaten ziren ta lelengo bankuen han alkatie ta kontzejalak. Ta gero orduen monagilloa, ni baten baiño gehixau ein dot, insensonarixoa “ra-ra”, insensarixoa, ba banan-banan alkatieri ta kontzejalari aurrien pareu ta ein holan ta “tra-tra-tra” ta bestie “tra-tra-tra”. Bai, diferentzixe hareri, bai.

- Ta hori txistularixe nor izeten zan, alkate soñue joteren ebana?

- Ba txistularixe, orduen egon zan bandie be egonzan, musika bandie be egon zan. Hor egon zan Paselekuen kiosko ederra, bota eben gero, ta txistularixek be bai. Horrek txistularixek joaten ziren. Bai ta uniformez ondo jantzitze-ta. Ta gero mazeroa, mazeroak holan buruen ipiñi peluke zuri bat eta kapie ta harek be bai joaten ziren. Kategorixe, orduen kategorixe gehixau egoten zan horrek geuzek.

9. Aste Santuetako prozesioak

- **Erref:** GER-075/017
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:28:27. **Bukatu:** 00:30:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:

<p>Aste Santuetan prozesioak egiten ziren. Herritik zehar buelta handia ematen zuen eta denak joaten ziren atzetik. Eguen Santuz, Bariku Santuz eta Erramu Domekaz izaten zen.</p>

10. Domeketan desberdin jantzi behar

- **Erref:** GER-075/018
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:30:22. **Bukatu:** 00:31:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:

<p>Erramu Domeka egunean arroparen bat estreinatu behar izaten zen. Lehen aldea egoten zen domeketako eta gainerako egunen artean janzterako orduan. Bilbora joateko ere dotoreago jantzi behar izaten zen.</p>

11. Konfesioak eta bekatuak

- **Erref:** GER-075/020
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:32:18. **Bukatu:** 00:34:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Konfesatokian andrazkoak eta gizonak alderdi desberdinetan kokatzen ziren. Konfesatzeko prozesuak atal desberdinak zituen. Bekatu benialak eta mortalak desberdintzen ziren.

12. Dantza egitea bekatu

- **Erref:** GER-075/023
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:35:30. **Bukatu:** 00:37:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Konfesatzerakoan dena kontatu behar izaten zuten. Neska-mutilak elkarrekin dantza egitea ere bekatu ei zen, abadeek ez baitzuten uzten. Pasealekuan neskek zaplaztekoak ematen zizkieten noizean behin mutilei.

13. 'Acción Católica'ko kideak

- **Erref:** GER-075/024
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:37:07. **Bukatu:** 00:40:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Rosaritok eta Iñakik betidanik ezagutzen zuten elkar, baina biak ziren Acción Católicako kideak. Acción Católican zein ekintza egiten zituzten azaltzen dute. Talde desberdinak biltzen ziren: gizon zein emakume helduenak, gazteenak eta umeenak.</p>

14. Umetako jolasak eta denbora-pasak

- **Erref:** GER-075/025
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:40:14. **Bukatu:** 00:42:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Kalean jolasten zuten umetan ez baitzen autorik egoten. Sokan, kanikaka, txorri-morro-piko-taio-ke, arandelarekin... Pasealekuko eskolako jolas-orduan bertako frontoian ibiltzen ziren pilotaka. "A guardias y ladrones"era ere aritzen ziren. Etxeetan ez zen telebistarik izaten; hori dela-eta, arrosarioa errezatu eta laster joaten ziren ohera. partxisean, dominoan, kartetan... aritzen ziren denbora pasatzeko.</p>

15. Ateak beti zabalik; tostadak

- **Erref:** GER-075/026

- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:42:48. **Bukatu:** 00:43:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Kandelario Eguna
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua

Laburpena:

<p>Lehen etxeetako ateak zabalik egoten ziren. Etxe batean sartzerakoan "Ave María Purísima" esan behar izaten zen. Karnabaletan ere etxerik etxe joaten ziren tostadak jaten. Tostadak Kontzesio Egunez, Kandelario Egunez, San Blasetan eta Karnabaletan egiten ziren.</p>

16. Kandelario Eguna eta Santa Ageda

- **Erref:** GER-075/027
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:43:58. **Bukatu:** 00:46:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Aisia » Jai-giroa » Kandelario Eguna

Laburpena:

<p>Kandelario Eguna beti izan da egun handia. Denak joaten ziren mezara kandela bedekatzera eta kalerik kale abesten. Iñakik abesten du Kandelario Eguneko abestia. San Ageda bezperan abesten irten ahal izateko, baimena eskatu behar izaten zuten abestiaren letra erdaraz itzuliz. Gizonezkoak baino ez iren joaten abesten. Iñakik apur bat abesten du. Marijesietan ere mutilak bakarrik irteten ziren.</p>

17. Marijesiak

- **Erref:** GER-075/028
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:46:36. **Bukatu:** 00:49:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Marijesiak lehen eta orain berdina direla diote. Baina lehen abesten irteten zirenak lantegietako beharginak izaten ziren, gero lantegira joaten zirenak lanera. Batzen zuten dirua beraientzat izaten zen, gaur egun, oster, beste ekintza batzuetarako izaten da. Inoiz ez da egon abestu ez den urterik.</p>

18. Andra Mari eta San Roke jaiak

- **Erref:** GER-075/030
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:50:32. **Bukatu:** 00:52:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Gernikako jaiei hasiera emateko meza osteko salbea eta biribilketa egoten zen. Ama Birjinaren egunean meza nagusia ospatzen zen eta ostean Pasealekuko kioskoan bandaren baten kontzertua izaten zen.

19. Beraien etxeari ez zioten eraso egin

- **Erref:** GER-075/031
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:52:02. **Bukatu:** 00:53:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Bonbardaketa aurreko akordu gutxi dute. Inakik bonbardaketa egunean bizitakoa kontatzen du. Beraien etxea ez zuten ukitu eta hainbat pertsona joan ziren beraien era gau hartan; gogoan du arroza jan zutela.

20. Gerraostean goserik ez; errazionamendua

- **Erref:** GER-075/034
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 01:03:24. **Bukatu:** 01:06:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Goserik ez zuten pasatu gerraostean. Urdaia, morokila, taloa, baba zaharrak... jaten zituzten. Errazionamendua ere izaten zuten jatekoa hartzeko. Pasealekuko arkupeetan dendak ipini zituzten eta ilara luzeak egoten ziren. Tabakoa ere errazionamenduan ematen zuten. 18 urte betetzerakoan, erretzaile txartela ematen zioten, baina osabari eman zion.

21. Jende asko etxe barik

- **Erref:** GER-075/035
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 01:06:08. **Bukatu:** 01:07:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Herritar asko etxe barik gelditu ziren; hori dela-eta, estatuaren etxeak eraiki zituzten. Inakiren etxeak juntetxeko etxea utzi zuten eta Erdiko Kalera joan ziren errentan.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com